

Inskrift:

a : u s t a i n · l i t · r a i s a · s t a i n · a t · þ u r k i r þ i · s i s t u r · s i n a · h i l b i a r n || a t · m o þ u r · s i n a

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55

Øystæinn let ræisa stæin at Þorgærði, systur sina, H[a]llbiörn at moður sina.

»Östen lät resa stenen efter Torgärd, sin syster, Hallbjörn efter sin moder.»

Till läsningen: De båda punkterna : efter 1 **a** göra intryck av att vara huggna. För övrigt har inskriften emellertid · som skiljetecken. Icke stungna äro 2 **u**, 9 **i**, 26 **k**. 27 är **i**, icke **a** eller **e**. 32 är säkerligen **i**. 3 cm. uppifrån utgår visserligen åt h. en fåra, som möjligen kan vara huggen och sålunda början till bst för ett **u**; men intet spår finnes av mellersta och nedre delen, vilket borde synas, om **u** här varit ristat. Avståndet till nästa runa talar även för ett **i**. 42 är **i**, icke **e** eller **a**. — Dybeck har i Runa tre läsningar av inskriften; den sista (1873), som han tydligen anser som den definitiva, äverensstämmer med teckningen i ATA. 27 har på teckningen en prickad (sålunda osäker) bst för **a**; 31—36 **sustur**. — Hermelin (en vida sämre teckning än Dybeck): 1—7 **-ustain**, 31—36 **sostur**, 37—40 **oina**, 41—48 **hilb...**, 51—59 **mupur sin**. — Boije: 31—36 **sistur**. — Brate: 31—36 **sustur**.

Inskriftens **a**-, **n**- och **o**-runor ha ensidig bistav. Bistaven i **u** och **r** utgår icke från hst, utan från övre slinglinjen ett stycke från hst. Detsamma är delvis även fallet med **t**-runorna.

Øystæinn och *Þorgærðr* äro tämligen vanliga namn under vikingatiden. Om *Þorgærðr* se nedan Sö 306. I **hilbiarn** är det första **i** sannolikt felristning för **a**. Namnet *Hallbiörn* är belagt även Sö 195.

Bergaholm-stenens ornamentik har en avgjord uppländsk prägel.

303. Bornö, Salems sn, Svartlösa hd.

Pl. 192.

Litteratur: Handlingar i ATA (skrivelse från folkskollärare A. Vernborg 3.6. 1919; E. Brates reseberättelse 1919).

Avbildningar: A. Vernborg, teckning (ATA); Brate 1919.

Folkskolläraren A. Vernborg i Salem anmälde 1919, att han funnit ett stycke av en runsten »på Bornö, en ö i Bornsjön». Enligt vad han hört sägas skulle ytterligare någon eller några bitar finnas i en stenbro över ett dike». Med anledning härav besökte Brate samma år platsen. Runstensfragmentet låg då c:a 200 m. V om Bornö gård, 100 m. S om Bornsjöns strand invid en bro som går över det dike som begränsar trädgården i V. Trots dessa noggranna lokaluppgifter har stenen vid senare gjorda efterforskningar icke kunnat återfinnas.

Enligt uppgift var stenen vacker röd granit.

Inskrift:

... **r : þ u r h a r : u k f r u s t a : s u n** ...

Någon säker tolkning medger icke den fragmentariska inskriften. **þurhar** är möjligen en form av mansnamnet *Þorgæirr*, här i ack., styrt av ett föregående *æftir*. Jfr Sö 74 **þuraar**.

... [*æfti*]_R *Þorgæir ok Frosta, syn[i]* ...

»... efter Torger och Froste, söner till ...»

Namnet *Frosti* förekommer även Sö 22 och 219. **þurhar** torde väl återge namnet *Þorgæirr*; jfr **þuraar** (nom.) Sö 74. Kvinnonamn är däremot **þoruar** (ack.) Sö 120.

Stenen har sannolikt varit ristad av samme man som Sö 299 Huddinge kyrka. Härpå tyder runornas former, särskilt **r** och **ṛ**, skiljetecknet **:**, den karakteristiska, »darrhänta» ristningstekniken, bruket av **u**-runan i **pur**-, formen **uk**, i båda fallen utan följande skiljetecken.

304. Oxelby, Salems sn, Svartlösa hd.

Pl. 152.

Litteratur: R. Dybeck, Runa (fol.) 1 (1865), s. 29, 47; O. Hermelin, Svartlösa härad, s. 137, 143; S. Boije, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildningar: Dybeck a. a. (pl. 11 n:r 10); Brate 1903.

I sin reseberättelse för 1867 (ATA) meddelar Dybeck följande om fyndet av Oxelby-stenen: »I en björkbacke uti Oxelby östra gärde, nära ett åkerdike, varsnades fem, såsom det syntes, nyuppbrutne stenar, alle med friska brott; och vid närmare påseende funnos de vara runristade. Med biträde af arbetsfolk, tillkalladt från gärdet, blefvo styckena inom två timmar behörigt ordnade, så att största delen af den enkla runslingan sammanhängde och ändarna af tre korsblad, jämnte framdelen af en under korset ristad djurbild, syntes. Men ännu fattades åtminstone ett stort stycke. Det syntes icke och ingen visste hvar det fanns. Rättaren C. G. Settergren uppgaf, på frågor af mig, att stenen för tre år sedan legat hel i åkern; att Settergren då, för att lättare kunna få honom derutur, sprängt stenen med ett skott midt uti, samt att styckena, hvilkas antal han icke räknat, derefter förts till närmaste gräsvall, der några blifvit lagda på ett stenrös; tilläggande Settergren upprepade gånger, att ingen ristning syntes ofvanpå stenen, medan han låg i åkern, och att sten till hvarjehanda behof plägade hemtas från röset, hvarför han trodde att det förkomna stycket blifvit bortfördt. De närvarande voro af samma tanke; men jag lät med järnstör undersöka närmaste ändan af åkern, och spettet nådde snart en stor sten, hvilken fanns vara runstenens, äfven spräckta, fotstycke, derå det återstående af slingan och djuret var ristadt; dock saknades en mängd skärfvor, der borrhålet varit.» Året därpå (1868) hade de hoplagda styckena blifvit spridda, och ett av dem söktes förgäves. 1869 funnos fem stycken i behåll; de övriga tre saknades. — Boije fann (1884) sju stycken med runor, dessutom tvenne stycken av foten, ett större och ett mindre, utan ristning. Vid Brates första besök 1900 funnos sammanlagt sex stycken; ett mittstycke med ett par runor och en del av korset var borta, likaså det mindre fotstycket. År 1902 restes stenen och styckena sammanfogades med cement. Den står nu vid östra sidan av utfartsvägen från Vällinge till landsvägen Stockholm-Södertälje, nedanför slutningen av en bergbacke. På andra sidan om Vällinge-vägen, mitt emot runstenen, utgick tidigare en väg till Oxelby, som ligger rakt i V; numera återstår blott en föga brukad gärdesväg. Platsen där stenen står rest befinner sig enligt Boije 30 steg från den ursprungliga fyndplatsen.¹

Höjd 1,62 m.; bredd nedtill 1,07 m., över korsets översta del 0,93 m. Ristningen är djup och tydlig.

Inskrift (det inom [] efter Dybeck och Boije):

× **kuti** × × **lit** × **raisa** + [**st**]ain + **pinsa** × **eftir** + **urukiu** + **sun** + **sin** +
 5 10 15 20 25 30 35

Guti let ræisa stæin þensa æftir Orøkiu, sun sinn.

»Gute lät resa denna sten efter Orökja, sin son.»

¹ Säkert är det denna sten som åsyftas, då i H. O. Indebetou, *Södermanlands minnen* (1877), s. 177 bland runstenar i Salem upptages en »vid Oxhagstorp v. om Bornsjön», nyupptäckt av R. Dybeck.